

COMMISSIE VOOR DE VOLKSGEZONDHEID, HET LEEFMILIEU EN DE
MAATSCHAPPELIJKE HERNIEUWING

van

WOENSDAG 19 APRIL 2017

Namiddag

Samengevoegde vragen van

- [mevrouw Valerie Van Peel aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "de toename van studenten met een leefloon" \(nr. 17106\)](#)
 - o [Antwoord van de minister](#)
 - o [Repliek](#)
- mevrouw Muriel Gerkens aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "studenten met OCMW-steun" (nr. 17193)

Valerie Van Peel (N-VA): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, over studenten met een leefloon valt veel te zeggen, maar mijn vraag gaat over een aantal specifieke zaken.

Uit cijfers blijkt dat de OCMW's meer en meer worden geconfronteerd met studenten die een financiële hulpvraag stellen. Niet alleen steeg tussen 2015 en 2016 het aantal studenten met 13,5 %, hun aantal is meer dan verdubbeld in de laatste tien jaar.

Wat heel opvallend is, is dat de cijfers een aanzienlijk verschil tonen tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Het gaat respectievelijk om meer dan 3 900, 10 000 en 6 500 en de cijfers gaan tot juni 2016.

Studenten vormen een specifieke doelgroep binnen de leefloonwetgeving. Het uitgangspunt van de leefloonwet is dat jongeren moeten worden aangemoedigd om een diploma te behalen. Dat is een heel goed uitgangspunt. De reden hiervoor ligt voor de hand. De maatschappij evolueert meer en meer naar een kennismaatschappij, waarbij het behalen van een getuigschrift of een diploma een onontbeerlijke voorwaarde is om volwaardig deel uit te maken van de maatschappij.

Uit het sociaal onderzoek dat de maatschappelijk werker verricht, moet duidelijk blijken dat de hulpvraag terecht wordt ingediend bij het OCMW. Ik wil benadrukken dat het helemaal geen ramp is dat jongeren bij het OCMW terechtkomen. Er wordt altijd heel negatief gedaan over die stijging, maar jongeren zijn vaak net gebaat bij de brede ondersteuning die zij via het OCMW kunnen krijgen, zeker als men kijkt naar de jongeren die nu doorstromen. Vroeger kregen zij gewoon een inschakelingsuitkering en nu stromen zij door naar een OCMW, waar ze een veel bredere ondersteuning krijgen. Op zich vind ik dat geen negatieve verschuiving. Integendeel, ik zie dagelijks in het OCMW dat heel veel jongeren een succesvol parcours kunnen afleggen op voorwaarde dat ze de juiste ondersteuning krijgen. Ik meen dat die nuance in verband met de cijfers best mag worden gegeven.

Vermits het leefloon residuair is, wordt wel verondersteld dat de student in eerste instantie andere bronnen, zoals de onderhoudsplicht, aanspreekt om in zijn levensonderhoud te

voorzien. Ik heb in mijn jeugd ook wel jongeren gekend die het OCMW om een leefloon vroegen, terwijl ik heel goed wist dat hun ouders hen nog ondersteunden, maar dat was in samenspraak met de ouders en om hen wat te ontlasten. Dergelijke jongeren zijn weliswaar niet het grootste deel van deze cijfers, maar dat zijn toch zaken waarvoor we moeten opletten.

Er moet worden van uitgegaan dat de student financieel wordt onderhouden door zijn ouders en dit tot op de leeftijd dat zijn studies zijn afgerond en hij zelfstandig gaat wonen. Zolang er een recht is op kinderbijslag zijn de ouders onderhoudsplichtig ingevolge de RMI-wet. In bepaalde gevallen is het natuurlijk aangewezen dat er financiële hulp wordt geboden.

Ik bemerk daar toch een aantal knelpunten. Denken we bijvoorbeeld aan de lokale autonomie en de differentiatie over billijkheidsredenen. Wat de onderhoudsplicht betreft, zijn sommige OCMW's heel streng voor de ouders, terwijl andere gewoon het leefloon uitbetalen en geen onderzoek voeren.

Dat is trouwens hetzelfde als met de voorwaarden voor het vervullen van een vakantiejob en het al dan niet behalen van goede schoolresultaten. Begrijp mij niet verkeerd, ik vind het heel goed dat er op maat van de cliënt wordt gewerkt. Zeker wat studenten betreft, kan men daarin geen algemene lijn trekken.

Er is uiteraard een controle op de naleving van de wettelijke voorwaarden, maar deze gebeurt ter plekke bij de OCMW's, waar de inspectiedienst van de POD MI steekproefsgewijs enkele dossiers nakijkt om te zien of alles op de juiste manier wordt gedaan. Die cijfers worden echter niet centraal bijgehouden.

Mijnheer de minister, ik heb de volgende vragen. Nogmaals, ik vind het niet verkeerd dat jongeren bij het OCMW komen. Ik zie dagelijks hoe sommige jongeren daarbij ook echt gebaat zijn en hoe zij hun weg vinden uit een generatiearmoede, waarvoor ik trouwens enorm veel respect heb, maar het verschil tussen de drie Gewesten is op zijn minst gezegd toch aanzienlijk. Hebt u hiervoor een verklaring? Dat zal zeker geen verklaring zijn die zomaar even snel kan worden gegeven. Er zullen verschillende factoren spelen, maar toch vraag ik u of u dit een beetje kunt duiden.

De controle van de dossiers door de POD MI gebeurt door jaarlijks een aantal dossiers te controleren. Is het niet wenselijk om van al het cijfermateriaal een registratie bij te houden die kan leiden naar een beter aangepaste dienstverlening op maat? Hebt u plannen in die richting?

Dan over de autonomie van elk OCMW, die op zich wel goed is, maar als het gaat over de onderhoudsplicht en het onderzoek daarnaar, moet het toch mogelijk zijn om daarin een duidelijke lijn aan te geven die ervoor zorgt dat men daarnaar correct en eerlijk kan kijken vooraleer beslissingen worden genomen. Hebt u plannen in deze richting? Hoe denkt u de OCMW's te responsabiliseren om toch een bepaalde procedure te volgen?

[\(naar boven\)](#)

Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Monsieur le ministre, mon attention a été particulièrement attirée par un des derniers rapports de l'Institut du développement durable, qui a mis en évidence l'augmentation du nombre d'étudiants francophones bénéficiant d'un revenu d'intégration. Ce nombre a quasiment quadruplé entre 2002 et 2016, avec une part prépondérante des 18-24 ans, une plus grande présence de femmes ou de jeunes femmes. Ce rapport indique également une quasi-stabilisation des jeunes bénéficiaires du revenu d'intégration reconnus comme étudiants depuis 2008, après une très forte augmentation entre 2002 et 2008.

Selon cette étude, – Mme Van Peel y a fait référence et cela se constate également dans la pratique –, l'octroi de ce revenu d'intégration varie énormément d'un CPAS à l'autre. Tout dépend de la décision discrétionnaire du conseil de l'action sociale. Les différences sont parfois énormes puisque la proportion de jeunes bénéficiant d'un revenu d'intégration "étudiant" va de 0% à 80% suivant l'orientation du CPAS.

Cette étude met également en évidence des éléments objectivables qui peuvent expliquer ces différences. Ainsi, certains s'orientent ou sont orientés vers des formations qui ne sont pas considérées comme étant des études de plein exercice. Ce faisant, ils n'ont pas droit à ce revenu d'intégration. L'étude suggère de vérifier si, vu les capacités du jeune et son projet d'insertion, ce choix était plus adapté ou si ce sont les CPAS qui les ont poussés à se retrouver dans cette situation.

Toujours, selon ce rapport, dans certaines zones où de nombreux jeunes ayant terminé leurs études bénéficient d'un revenu d'intégration parce qu'ils n'ont pas trouvé de travail, il y a moins de places pour les étudiants qui souhaiteraient disposer de cette aide.

Enfin, dans les populations plus précarisées, des attitudes ou comportements des demandeurs les rendent plus ou moins conformes à ce qui est attendu ou nécessaire pour pouvoir entamer des études.

Mais, selon l'Institut du développement durable, tous ces éléments ne permettent pas d'expliquer ces grandes variations entre les CPAS.

Monsieur le ministre, quelle est votre position face à cette différence entre les CPAS en termes d'accueil et de réponse donnée aux demandes des étudiants ou des jeunes qui souhaitent entreprendre des études en bénéficiant d'un revenu d'intégration? En effet, le principe d'équité entre les citoyens et les jeunes citoyens ne semble pas être respecté.

Par ailleurs, les CPAS ont évidemment besoin de temps et de personnel. Ils doivent parfois faire appel à des structures externes pour accompagner ces jeunes et parfois leur entourage qui, souvent, ne bénéficie pas d'aide. Des dispositions particulières sont-elles prévues en termes d'organisation et de financement? Une étude fouillée est-elle envisagée pour déterminer les mécanismes qui expliquent ces différences de traitement?

Prévoyez-vous une harmonisation des aides accordées dans l'ensemble des cas?

Plusieurs filières d'études vont être allongées, comme celle des infirmières et infirmiers par exemple. Comment prévoyez-vous d'en évaluer l'impact sur les CPAS?

Ne faudrait-il pas élargir à d'autres catégories d'études que celles des études de plein exercice, ce statut de revenu d'intégration pour étudiant car bien d'autres formations aboutissent à des emplois mais ne rentrent pas dans les critères fixés?

Minister Willy Borsus: Mevrouw Van Peel, eerst kom ik tot de verschillen tussen de Gewesten met betrekking tot het aantal studenten dat een leefloon aanvraagt. Ik stel grosso modo dezelfde tendens vast als bij de globale cijfers van het leefloon. Zoals bij die globale cijfers wordt het verschil grotendeels verklaard door de verschillen in de sociaal-economische situatie tussen de drie Gewesten. Voor een meer diepgaande analyse over de specifieke doelgroep van studenten verwijs ik naar de Focusnota van september 2016, die u vindt op de website van de POD Maatschappelijke Integratie en die als thema "Studenten en het leefloon" heeft.

Inzake het beschikbaar cijfermateriaal stelt mijn inspectiedienst een jaarverslag op en publiceert dat op de website van de POD Maatschappelijke Integratie. Dit jaarverslag bevat

naast cijfergegevens ook de voornaamste vaststellingen per gecontroleerde materie. Enkel en alleen voor de controle van de dossiers "leefloon" wordt momenteel al over 31 verschillende variabelen informatie op systematische wijze bijgehouden. De OCMW's kunnen al deze jaarverslagen consulteren en er de nodige lessen uit trekken, alsook uit de audits die de POD Maatschappelijke Integratie bij hen uitvoert. Daarnaast zijn mijn diensten in samenwerking met Statbel en Smals de werkzaamheden aan het finaliseren aan een barometer die de OCMW's zal toelaten om voor hun gemeente zelf statistieken te trekken en deze te vergelijken met andere gemeentes en OCMW's die zich bijvoorbeeld in een gelijkaardige socio-economische situatie bevinden.

Ik wil hier herhalen dat ik gehecht ben aan de autonomie van de OCMW's. Ik ben van oordeel, zoals ik al vaker in deze commissie aanhaalde, dat de lokale autonomie van een OCMW erg belangrijk is. Het is niet mijn intentie om deze te beperken. Wel denk ik effectief aan een aantal maatregelen om een aantal knelpunten aan te pakken. Wat de controle op de correcte toepassing van de wetgeving en de reglementering betreft en, meer bepaald, aangaande de subsidies die de federale Staat toekent aan de OCMW's, kan ik stellen dat dit behoort tot de opdrachten van de inspectiedienst van de POD Maatschappelijke Integratie. Bovendien kan ik, als minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie, overeenkomstig artikel 45 van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, beslissen om een staatstoelage te weigeren of deze te verminderen, indien het OCMW verzaakt aan zijn verplichtingen in het kader van de terugvordering bij de onderhoudsplichtigen.

C'est le devoir de débit d'aliments des parents.

Wat de vraag betreft of de OCMW's voldoende gewapend zijn, herinner ik als federaal minister aan het hogere terugbetalingspercentage voor het GPMI-student. Daarnaast mag ook niet vergeten worden dat ik recent de verhoging heb verkregen van de tussenkomst in de dossierkosten op het niveau van de OCMW's. Dit geeft hen extra middelen om hun beleid te voeren.

Wat de vraag betreft over de uitbreiding van de studies die men zou kunnen volgen in het kader van een GPMI-student, wil ik deze voorziening momenteel niet uitbreiden naar andere types van studies. Ik wil de voornaamste doelstelling van het GPMI-student en de noodzaak om betere resultaten te behalen in termen van tewerkstelling immers niet verdraaien.

L'allongement de la durée de certaines études pourrait avoir un impact sur les budgets des CPAS et donc du budget fédéral, vu le taux du remboursement pratiqué. À ce stade, il est prématuré de disposer de chiffres traduisant cette éventuelle augmentation budgétaire. Dans les prochains mois, je souhaite prendre le dossier à bras le corps et veiller à un meilleur encadrement des projets individualisés d'intégration sociale (PIIS) étudiants.

À cette fin, j'aimerais travailler sur trois axes. Premièrement, je souhaite renforcer le contrôle du bon exercice du devoir alimentaire (*de onderhoudsverplichting*) des parents. En effet, les taux de recouvrement sont trop bas. La solidarité intrafamiliale doit d'abord jouer, évidemment quand c'est possible, quand les revenus le permettent, avant que n'intervienne le droit à l'intégration sociale.

Deuxièmement, le dispositif devrait inciter une mise au travail plus régulière. Le fait de suivre des études est un élément d'insertion sociale, professionnelle, de valorisation personnelle important, mais ce n'est pas l'unique piste à explorer pour chaque jeune. En tant que ministre en charge des PME et des indépendants, je suis particulièrement sensible à la question de l'emploi et des besoins d'emploi. Les CPAS pourraient explorer, avec les jeunes concernés, les pistes ou hypothèses menant directement ou rapidement à l'emploi, comme par exemple les stages, les futurs emplois jeunes, les articles 60, 61, des formations courtes ou encore d'autres dispositifs.

Troisièmement, les études suivies devraient mettre en place une vraie perspective de mise au travail. Trop souvent, un jeune ayant suivi un PIIS étudiant reste au bout de sa formation sans emploi. Ces trois éléments composent la réforme que je prépare et que je soumettrai à la concertation des fédérations de CPAS et à notre parlement.

[\(naar boven\)](#)

Valerie Van Peel (N-VA): Mijnheer de minister, dat u er strikter op gaat toekijken of die onderhoudsplicht onderzocht wordt, is volgens mij een goede zaak, los van het feit dat er wel billijkheidsredenen te bedenken zijn om het soms niet te doen. Ik denk dat de volgorde hier inderdaad wel moet gerespecteerd worden, alvorens er binnen een OCMW een beslissing genomen kan worden.

Het is een discussie waarop we steeds weer terugkomen. Ik vind het goed dat u databanken zal creëren waarin OCMW's vergelijkingen kunnen maken. Dan blijft de wil om dat te doen wel liggen bij de OCMW's zelf. Volgens mij heeft het overgrote deel die wil ook wel. Maar voor mij gaat het steeds over dat spanningsveld tussen een verzekerde autonomie voor de OCMW's en voldoende responsabilisering. Dat betekent ook het creëren van een kader waarbinnen die autonomie dan mag gelden. Ik denk dat u daar een net iets ander spanningsveld nastreeft dan wat wij zouden willen.

Hetzelfde geldt voor uw uitleg over het verschil in cijfers tussen de Gewesten. Dat ligt in de lijn van de globale cijfers. Het klopt bovendien zeker ook dat de sociaal-economische situatie daarbij in bepaalde gebieden ook een rol speelt. We gaan het licht van de zon niet ontkennen.

Voor mij is dit als uitleg niet voldoende. U kunt mij ook niet overtuigen dat het enkel dat is. Er bestaat toch wel degelijk een ernstig mentaliteitsverschil in bepaalde streken en OCMW's aan bepaalde kanten van de taalgrens, waar mijns inziens een van uw collega's-partijen gedurende iets te lange tijd de richting heeft kunnen bepalen. Een deel van de verschillen tussen de Gewesten is volgens mij echt wel te wijten aan een uitkeringsbeleid versus een activeringsbeleid, dat in Vlaanderen al veel sterker en langer wordt gedragen, en waarvan ik weet dat uw partij er ook voorstander van is. Ik kan wel zeggen dat alle andere partijen in Wallonië dit in heel wat mindere mate nastreven. De cijfers van vandaag zijn daar volgens mij ook een illustratie van.

Wordt ongetwijfeld vervolgd.

[\(naar boven\)](#)

Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Je ne vais pas dire la même chose que Mme Van Peel même si je trouve que certains CPAS, y compris en Wallonie, peuvent faire mieux et avoir des politiques qui soient plus dans la logique de l'accompagnement des gens que dans la logique de donner une aide et puis attendre que quelque chose se passe. Je retiens de votre réponse une volonté d'encadrer les PIIS étudiants et de concrétiser ce baromètre; je suppose que c'est dans le cadre de ce que vous aviez dit pour le PIIS de manière générale, et qu'il s'agira de comparer les pratiques des CPAS qui sont dans des communes dont les données socioéconomiques sont comparables, de manière à pouvoir identifier les bonnes pratiques.

Concernant les étudiants de manière plus précise, si j'ai bien compris votre réponse, vous n'avez pas l'intention d'étendre ce statut et cette intervention pour les étudiants à d'autres formes que les études à temps plein. Pourtant, un peu plus loin dans votre réponse, vous dites qu'il serait intéressant que ces études aboutissent à de la recherche d'emploi. J'ai cru

comprendre que vous disiez aussi que par rapport à ces recherches d'emploi, les stages, les formations, etc. sont aussi des dispositifs intéressants à soutenir. Je m'interroge vraiment sur le fait de vouloir faire des barrières aussi nettes. En effet, on voit bien que pour toute une série de formations et de stages, notamment les formations en alternance, ces filières et ces manières de faire sont intéressantes pour de nombreux jeunes. Cela leur permet parfois de trouver du boulot, et de faire un autre type d'études après éventuellement.

Il est donc difficile de dire que ces étudiants poursuivant des études sous des formes différentes sont aidés différemment de ceux qui ont la chance ou la capacité de faire des études classiques. Par ailleurs, à Liège, des étudiants en droit se sont vu refuser l'intervention des CPAS parce qu'on a considéré que les études de droit ne mènent pas à l'emploi et dès lors, soit ils devaient choisir une autre orientation, soit ils devaient se passer du CPAS. Cette volonté obsessionnelle d'arriver à un emploi supposé parce qu'on est bénéficiaire du CPAS crée des discriminations d'un autre ordre entre ces étudiants-là et les autres ayant la chance d'avoir une famille avec des revenus plus élevés. Mais je retiens que vous souhaitez encadrer et améliorer la situation, et que la porte n'est pas fermée aux modifications.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*